A MAGYARORSZÁGI RÉGIÓK PÁLYÁZATI AKTIVITÁSA

THE ACTIVITY OF TENDERING IN THE HUNGARIAN REGIONS

Erika TÓTH, pályázati támogatási referens

Magyar Államkincstár, Somogy Megyei Igazgatóság, Állampénztári Iroda

Address: 7400 Kaposvár, Széchenyi tér 4.

Phone: +36 82 503 267

E-mail: toth.erika@allamkincstar.gov.hu

A MAGYARORSZÁGI RÉGIÓK PÁLYÁZATI AKTIVITÁSA

THE ACTIVITY OF TENDERING IN THE HUNGARIAN REGIONS

Keywords:

The New Hungary Development Plan, Operational Programmes, region, support

Abstract:

Hungary received nearly 25 billion euro from the Cohesion policy of the European Union between 2007 and 2013 to aid the realignment to the developed countries.

The analysis examines, how did the Hungarian regions use this possibility until 2012: the proportion of the approved assistance, the relation of each operation programme and the correlation between the regional development and the regions' resource allocating capabilities.

During the investigated period 76% of the 7.000 billion HUF framework did get supporting decision, but only 26% of them were paid to the beneficiary. The low ratio of the requested funds is a great problem in Hungary. Because of the n+2 rule we still have 3 years to use the available funds, but will this time be enough to absorb the remaining support? To advance it is vital to simplify the application system, ease the conditions of investing, and accelerate the process.

From the awarded support we can see, that the largest part of these funds were used at the Transport Operational Programme and this program has the largest projects too. The reason behind this are the accomplished "big projects", which mean the 89% of the approved assistance per capita. The greatest of the support was awarded to the Central Hungarian Region, but the North Great Plain Region got the most assistance. The regions invest the majority of the funds in projects that improve the transportation, as well as the Environment and Energy Operational Programme and the Regional Operational Programmes amount a considerable proportion. These mean more than 65% of the resources allocated in the regions.

There is no significant relation between the level of the regional development and the specific amount of the approved assistance: the most backward North Hungarian Region did get the least support per capita. This results that the assistance does not necessarily go to the most disadvantaged regions and the supporting decisions are greatly influenced by projects handed in.

Kulcsszavak:

Új Magyarország Fejlesztési Terv, Operatív Program, régió, támogatás

Kivonat:

Magyarország a 2007 és 2013 közötti tervezési időszakban az Európai Unió költségvetésének kohéziós politika fejezetéből közel 25 milliárd euró¹⁶ uniós támogatásban részesül a fejlett országokhoz való felzárkózásának elősegítéseként.

Az elemzés azt vizsgálja, hogy 2012. májusáig hogyan éltek ezzel a lehetőséggel a magyarországi régiók: a megítélt támogatási összegekből milyen arányban részesültek, mekkora hányadot képviseltek az egyes operatív programok, illetve azt, hogy felfedezhető-e összefüggés a régiók fejlettsége és forrásallokációs képessége között.

A vizsgált időszakban a rendelkezésre álló 7.000 milliárd forintos keret 76%-áról született támogató döntés, melynek csupán 26%-a került kifizetésre. A lehívott támogatási összeg alacsony aránya nagy problémát jelent Magyarország számára. Az n+2 szabály értelmében ugyan van még 3 évünk a rendelkezésre álló források elszámolására, de ez az idő vajon elegendő lesz-e a fennmaradt támogatás lehívására? Ennek elősegítése érdekében fontos lenne a pályázati rendszer egyszerűsítése, a felhasználás feltételeinek könnyítése, valamint a lebonyolítás gyorsítása.

A megítélt támogatási adatokból megállapítható, hogy a források legnagyobb hányada a Közlekedés Operatív Program pályázatainak támogatására került felhasználásra, s az egy projektre jutó támogatási összeg is ezen program keretében a legmagasabb. Ennek oka a megvalósuló nagyprojektek aránya, melyek a programon belül megítélt támogatás 89%-át teszik ki. A legtöbb támogatás a Közép-magyarországi régióban került megítélésre,

¹⁶ 2007-es áron

az egy főre jutó támogatás tekintetében azonban az Észak-alföldi régió áll az első helyen. A régiók többségében a források legnagyobb hányadát közlekedésfejlesztési beruházásokra fordították, valamint jelentős arányt képviselnek a Környezet és Energia és a Regionális Operatív Programok pénzeszközei is. Ezek együttesen minden régióban az allokált források több mint 65%-át teszik ki.

Megállapításra került, hogy a régiók fejlettsége és a megítélt támogatási összegek fajlagos értéke között nem tapasztalható szignifikáns összefüggés: a legelmaradottabb Észak-magyarországi régióban a legalacsonyabb az egy lakosra vetített támogatási összeg. Ebből következik, hogy a támogatások nem feltétlenül a leghátrányosabb helyzetű régiókhoz jutnak el, a támogató döntés létrejöttét nagymértékben meghatározza a megfelelő projekt benyújtása.

BEVEZETŐ

Az Európai Unió költségvetésének kohéziós politika fejezetéből a 2007-2013-as tervezési időszakra 2007-es áron számolva közel 25 milliárd euró forrás áll hazánk rendelkezésére, mely a kohéziós forrás 15 százalékát kitevő magyar nemzeti hozzájárulással együtt közel 28,7 milliárd euró támogatást biztosít a fejlett országokhoz való felzárkózás elősegítéséhez. Figyelembe véve, hogy a pályázatok többsége esetén meghatározott önerő biztosítása szükséges, ez az összeg kiegészül a pályázó szervezetek saját forrásával, így összességében ennél még nagyobb volumenű fejlesztések valósulhatnak meg.

Az Új Magyarország Fejlesztési Terv (ÚMFT) a kohéziós források felhasználásához szükséges Nemzeti Stratégiai Referenciakeret. Legfontosabb célja a foglalkoztatás bővítése és a tartós növekedés feltételeinek megteremtése, melyet a specifikus részcélok megvalósításával nyolc ágazati és hét regionális operatív program szolgál. Az ágazati operatív programokat és átfogó céljukat az 1. táblázat szemlélteti. A regionális operatív programok a társadalmi és gazdasági kohézió eléréséhez a régiók hatékonyságának és versenyképességének növelésével, valamint a foglalkoztatás bővítésével járulnak hozzá. A területi kohézió erősítése érdekében az ágazati programok a területi különbségek csökkentését is elősegítik. (*Új Magyarország Fejlesztési Terv, 2007*)

1. táblázat: Az ágazati operatív programok átfogó célja

Operatív Program	Átfogó célja
Államreform Operatív Program (ÁROP)	Az igazgatási rendszer teljesítményének és a nyújtott szolgáltatások színvonalának növelése a rendelkezésre álló szűkös erőforrások optimális felhasználása mellett.
Elektronikus Közigazgatás Operatív Program (EKOP)	A közigazgatás teljesítményének javítása a modern kor igényeinek megfelelő, az információs társadalom lehetőségeire építő fejlesztésekkel.
Gazdaságfejlesztési Operatív Program (GOP)	A magyar gazdaság tartós növekedésének elősegítése, a produktív szektor versenyképességének és a tartós növekedési tényezők erősítése révén.
Környezet és Energia Operatív Program (KEOP)	A fenntartható fejlődés elősegítése a káros környezeti hatások csökkentésével, a természeti környezet megőrzésével.
Közlekedés Operatív Program (KÖZOP)	Az elérhetőség javítása a versenyképesség növelése és a társadalmi-területi kohézió erősítése érdekében, valamint a környezetkímélő közlekedési módok fejlesztése a fenntarthatóság előtérbe helyezésével.
Társadalmi Megújulás Operatív Program (TÁMOP)	A munkaerő-piaci részvétel növelése, az emberi erőforrások minőségének fejlesztése.
Társadalmi Infrastruktúra Operatív Program (TIOP)	A humán közszolgáltatások fizikai infrastrukturális feltételeinek fejlesztése.
Végrehajtás Operatív Program (VOP)	A 2007-2013-as programozási időszakban rendelkezésre álló EU-források teljeskörű felhasználásának elősegítése, a szükséges szervezeti, technikai és humán erőforrások finanszírozása.

Forrás: Új Magyarország Fejlesztési Terv, 2007.

Az alábbi táblázat szemlélteti a források operatív programonkénti megoszlását. Megállapítható, hogy a legnagyobb támogatási keretet a Közlekedés Operatív Program és a hét Regionális Operatív Program megvalósítására különítette el az ÚMFT.

2. táblázat: A források operatív programonkénti megoszlása

Operatív program	Támogatási keret (euró, 2007-es áron)
ÁROP	146 570 507
EKOP	358 445 113
GOP	2 495 769 115
KEOP	4 178 846 341
KÖZOP	6 223 429 149
TÁMOP	3 482 518 044
TIOP	1 948 922 941
VOP	315 132 937
ROP	5 771 514 453
Ebből:	
- NYDOP	463 752 893
- KDOP	507 919 836
- DDOP	705 136 988
- KMOP	1 467 196 353
- ÉMOP	903 723 589
- ÉAOP	975 070 186
- DAOP	748 714 608
Összesen	24 921 148 600

Forrás: Új Magyarország Fejlesztési Terv, 2007.

A magyarországi régiók között jelentős fejlettségbeli különbségek tapasztalhatók, melyek kialakulása törvényszerű, hisz az egyes országrészek eltérő társadalmi-, gazdasági-, természeti- és kulturális adottságokkal rendelkeznek. Fontos cél az egyenlőtlenségek mérséklése, az elmaradott térségek felzárkózásának elősegítése.

1. ábra: Magyarország tervezési-statisztikai régiói

Forrás: www.ksh.hu

A 2. ábra jól szemlélteti a régiók közötti különbségeket a bruttó hazai termék alakulását tekintve, megfigyelhető a hazai gazdaság főváros-központúsága. 2010-ben a GDP közel 50%-át a Közép-magyarországi régióban állították elő. A 2009-ben országosan tapasztalható visszaesés után 2010-ben minden régióban kisebb-nagyobb mértékű növekedés volt jellemző, a régiók között fennálló fejlettségbeli differencia azonban nem mérséklődött.

2. ábra: A GDP alakulása a magyarországi régiókban 2007-2010

Forrás: KSH adatai alapján, saját szerkesztés

Magyarország tervezési-statisztikai régiói közül a Közép-magyarországi régió kivételével a többi hat régió egyikében sem érte el az egy főre jutó GDP az uniós átlag 75%-át, így ezek a régiók a konvergencia célkitűzés alá esnek. A Közép-magyarországi régió túllépte ezt a küszöböt, így a regionális versenyképesség és foglalkoztatás célkitűzés alá tartozik egyedüli hazai ún. phasing-in régióként, az időszak előrehaladtával csökkenő mértékű támogatással. Ez a régió nem részesül minden operatív programból támogatásban: a GOP és a TIOP forrásaira nem jogosult pályázni (*Új Magyarország Fejlesztési Terv, 2007*).

CÉLKITŰZÉSEK ÉS MÓDSZEREK

Jelen cikk a 2012 májusáig benyújtott, illetve támogatást nyert ÚMFT pályázatok vizsgálatán alapul. Elemzésre kerül a magyarországi statisztikai régiók pályázati aktivitása: a 2007 és 2013 között rendelkezésre álló kohéziós források felhasználásának területi megoszlása, a régiókban megítélt támogatásokból az egyes operatív programok aránya, valamint a térségek fejlettsége és a forráshoz jutási képessége közötti kapcsolat szorossága.

Az elemzéshez felhasznált pályázati információkat az Egységes Monitoring Információs Rendszer (EMIR) adatbázisa biztosítja. A vizsgálat szintjei a hazai NUTS 2 régiók, melyekre vonatkozó területi statisztikai adatok a Központi Statisztikai Hivatal által közzétett tájékoztatókból származnak. Az adatok vizsgálata különböző statisztikai módszerek (viszonyszámok, átlag, korreláció) alkalmazásával történik.

EREDMÉNYEK

1. Az ÚMFT források alakulása

A 2007 és 2013 közötti tervezési időszakban 7.000 milliárd forint uniós támogatás áll hazánk rendelkezésére, mely a 15 százalékos nemzeti hozzájárulással több mint 8.000 milliárd forintos fejlesztési forrást biztosít.

A vizsgálat alá vont időszakban, 2012. májusáig a rendelkezésre álló 7.000 milliárd forintos keret 76%-áról, 5.300 milliárd forint megítéléséről született támogató döntés, ennek 89%-a, 4.750 milliárd forint támogatási szerződéssel lekötött összeg, melynek több mint 50%-a, közel 2.400 milliárd forint került kifizetésre. Ez a pénzügyileg rendezett támogatás a teljes kohéziós forrás mindössze 26%-át fedi le, ami nagy problémát jelent Magyarország számára. A Tanács 1083/2006/EK rendeletének 93. cikke rögzíti az n+2 szabályt, melynek értelmében ugyan 2015-ig lehetőségünk van a rendelkezésre álló források elszámolására, de kérdés az, hogy ez az idő elegendő lesz-e a fennmaradt támogatás lehívására.

Magyarországon a vizsgált időszakban közel 82.000 pályázat született, melynek több mint a fele részesült támogatásban. A nyertes projektek 92%-a esetében megkötésre került a támogatási szerződés, a leszerződött esetek 76%-ában megkezdődött a támogatási összeg kifizetése.

2. A pályázatok alakulása operatív programonként

A 3. táblázat szemlélteti a beérkezett és a támogatott pályázatok operatív programonkénti megoszlását. Megfigyelhető, hogy a legnagyobb számú igény a GOP-ra került benyújtásra és ennek megfelelően ezen operatív program esetében született a legtöbb támogató döntés

is. A Regionális Operatív Programokra benyújtott pályázatok is magas darabszámmal szerepelnek, amelyből kiugró értéket képviselnek a Közép-magyarországi Operatív Program pályázatai.

3. táblázat: A pályázatok alakulása operatív programonként

Operatív program	Beérkezett pályázatok (db)	Támogatott pályázatok (db)	Arány (%)
ÁROP	519	399	76,88%
EKOP	85	52	61,18%
GOP	28 475	16 606	58,32%
KEOP	6 189	3 390	54,77%
KÖZOP	360	279	77,50%
TÁMOP	17 518	6 132	35,00%
TIOP	2 110	931	44,12%
ROP	26 546	13 976	52,65%
<i>Ebből:</i>			
- NYDOP	1 542	921	59,73%
- KDOP	1 779	893	50,20%
- DDOP	1 677	835	49,79%
- KMOP	11 965	6 552	54,76%
- ÉMOP	3 702	1 840	49,70%
- ÉAOP	3 010	1 527	50,73%
- DAOP	2 871	1 408	49,04%
Összesen	81 802	41 765	51,06%

Forrás: EMIR adatbázis alapján, saját szerkesztés

Megfigyelhető, hogy a legsikeresebb pályázatok a KÖZOP-ra kerültek benyújtásra, 77,5 százalékuk támogatásban részesült. A legalacsonyabb arányú támogató döntés a TÁMOP esetében született, a benyújtott igények mindössze 35 százaléka nyertes pályázat.

A 4. táblázat a pályázati összegek alakulását mutatja meg, melynek adatai alapján megállapítható, hogy a legnagyobb igény a regionális operatív programokra, illetve a KÖZOP pályázataira érkezett és ennek megfelelően a legnagyobb összegű támogatást is ezen operatív programok esetén ítélték meg a pályázóknak. Az egy projektre jutó támogatás tekintetében kiemelkedő értéket képvisel a KÖZOP, a beruházásonkénti 5,2 milliárd Ft-ot meghaladó támogatási összeggel.

4. táblázat: A pályázati összegek alakulása operatív programonként

Operatív program	Beérkezett pályázatok (Ft)	Támogatott pályázatok (Ft)	Egy projektre jutó támogatás (Ft)
ÁROP	29 772 938 762	23 220 197 397	58 195 983
EKOP	101 382 608 393	68 857 743 349	1 324 187 372
GOP	897 630 975 728	477 902 157 403	28 778 885
KEOP	1 648 558 440 180	1 050 208 057 545	309 795 887
KÖZOP	2 415 305 048 291	1 468 065 581 031	5 261 883 803
TÁMOP	1 117 326 913 188	582 129 087 684	94 932 989
TIOP	542 050 309 144	362 413 240 419	389 273 083
ROP	2 463 944 556 087	1 300 167 590 597	93 028 591
<i>Ebből:</i>			
- NYDOP	192 614 672 566	107 445 459 792	116 661 737
- KDOP	210 725 786 692	108 081 810 870	121 032 263
- DDOP	295 760 002 823	163 789 079 900	196 154 587
- KMOP	685 114 050 966	347 951 569 368	53 106 161
- ÉMOP	367 508 650 804	203 415 014 641	110 551 638
- ÉAOP	375 928 812 673	198 956 449 622	130 292 370
- DAOP	336 292 579 563	170 528 206 404	121 113 783
Összesen	9 215 971 789 773	5 332 963 655 425	127 689 780

Forrás: EMIR adatbázis alapján, saját szerkesztés

Az egy projektre jutó támogatás tekintetében tapasztalható kiugró értékeket az adott operatív program keretében megvalósuló, 1 milliárd forint feletti összeggel támogatott nagyprojektek magyarázzák. Az alábbi táblázat szemlélteti az egyes OP-kon belül a támogatásra kerülő nagyprojektek számát és arányát.

5. táblázat: A nagyprojektek alakulása operatív programonként

Operatív program	Nagyprojektek		Az OP keretében megítélt támogatás arányában (%)
	száma (db)	összege (Ft)	
ÁROP	4	6 881 091 892	29,63%
EKOP	20	55 845 913 795	81,10%
GOP	16	23 906 175 462	5,00%
KEOP	213	771 528 077 994	73,46%
KÖZOP	91	1 306 008 495 378	88,96%
TÁMOP	40	327 579 732 194	56,27%
TIOP	65	254 788 826 602	70,30%
ROP	131	280 961 251 834	21,61%
<i>Ebből:</i>			
- NYDOP	13	19 855 659 868	18,48%
- KDOP	11	17 574 301 612	16,26%
- DDOP	29	65 016 293 498	39,70%
- KMOP	38	98 228 841 051	28,23%
- ÉMOP	11	24 698 127 545	12,14%
- ÉAOP	15	28 213 615 815	14,18%
- DAOP	14	27 374 412 445	16,05%
Összesen	580	3 027 499 565 151	56,77%

Forrás: EMIR adatbázis alapján, saját szerkesztés

Megfigyelhető, hogy a KÖZOP esetében a megítélt támogatási összeg 89%-a nagyprojektek megvalósítását szolgálta. Ez az adat megmagyarázza az egy projektre jutó támogatás 5 milliárd forint feletti értékét.

3. A pályázatok alakulása régióként

A tanulmány keretében elemzésre került a támogatások megoszlása a magyarországi régiók között. A 3. ábra jól reprezentálja, hogy a Közép-magyarországi régió kiugró, az országos átlagot meghaladó értéket képvisel a benyújtott, a támogatott, a leszerződött pályázatok és a megkezdett kifizetések esetében is. Az országos átlagot meghaladó értéket ezen kívül csak az Észak-alföldi és a Dél-alföldi régió produkál.

3. ábra: A pályázatok számának alakulása a magyarországi régiókban

Forrás: EMIR adatbázis alapján, saját szerkesztés

A pályázati összegek tekintetében megállapítható, hogy a legmagasabb igény a Közép-magyarországi régióban jelentkezett, a támogatott pályázatok minden régióban a benyújtottak 50-55%-át tették ki, ennek megfelelően ebben a régióban realizálódik a legtöbb megítélt támogatás is.

A legalacsonyabb támogatási összeg a Dél-dunántúli régióban tapasztalható, mely – figyelembe véve a térség legalacsonyabb GDP termelését a régiók közül – hátrányosan befolyásolhatja a források legfontosabb céljának, az egyenlőtlenségek mérséklésének megvalósulását. Az egy projektre jutó támogatás tekintetében is a Közép-magyarországi régió bizonyul a legkiemelkedőbbnek, átlagosan 174 millió Ft-ot meghaladó összeggel kerül támogatásra egy-egy beruházás (6. táblázat).

6. táblázat: A pályázati összegek alakulása régióként

Területegység	Beérkezett pályázatok		Támogatott pályázatok		Egy projektre jutó támogatás (Ft)
	száma (db)	összege (Ft)	száma (db)	összege (Ft)	
Nyugat-Dunántúl	8 504	1 031 298 762 548	4 703	527 543 245 298	112 171 645
Közép-Dunántúl	8 633	920 337 760 404	4 517	530 518 364 556	117 449 273
Dél-Dunántúl	9 073	876 611 885 164	4 595	420 908 974 833	91 601 518
Közép-Magyarország	17 219	2 223 321 737 869	8 518	1 482 666 350 423	174 062 732
Észak-Magyarország	11 754	1 060 647 549 055	5 798	538 131 835 191	92 813 356
Észak-Alföld	13 541	1 611 810 491 267	6 836	1 044 779 327 507	152 834 893
Dél-Alföld	13 078	1 491 943 603 466	6 798	788 415 557 617	115 977 575
Összesen	81 802	9 215 971 789 773	41 765	5 332 963 655 425	127 689 780

Forrás: EMIR adatbázis alapján, saját szerkesztés

A fenti adatokat nagymértékben befolyásolja a régiókban megvalósításra kerülő nagyprojektek száma, melyek régiókénti megoszlását a következő táblázat szemlélteti.

7. táblázat: A nagyprojektek alakulása a régiókban

Területegység	Nagyprojektek		Megítélt támogatás arányában (%)
	száma (db)	összege (Ft)	
Nyugat-Dunántúl	62	316 066 187 928	59,91%
Közép-Dunántúl	50	132 740 117 378	25,02%
Dél-Dunántúl	69	196 631 573 082	46,72%
Közép-Magyarország	130	1 105 003 395 476	74,53%
Észak-Magyarország	57	176 721 055 071	32,84%
Észak-Alföld	102	664 199 266 218	63,57%
Dél-Alföld	110	436 137 969 998	55,32%
Összesen	580	3 027 499 565 151	56,77%

Forrás: EMIR adatbázis alapján, saját szerkesztés

A legnagyobb támogatási összeggel a Közép-magyarországi régió nagyprojektjei kerültek támogatásra, a régióban megítélt támogatás 75%-a 1 milliárd forint feletti támogatással megvalósuló beruházásokra került felhasználásra. A három legmagasabb támogatási összegű beruházás közül kettő ebben a régióban valósult meg: a „legnagyobb nagyprojekt”, a 261 milliárd forinttal támogatott Budapesti 4. sz. metróvonal I. szakaszának megvalósítása, illetve a 111 milliárd forinttal támogatott M0 útgyűrű építése. 100 feletti nagyprojekttel rendelkezik az Észak-alföldi és a Dél-alföldi régió is, amelyekből szintén nagy hányadot képviselnek a közlekedésfejlesztést célzó beruházások.

4. A megítélt támogatások alakulása a régiókban operatív programként

A különböző operatív programok régiónkénti megoszlása igen változatosan alakul. Az ÁROP esetében a legkiemelkedőbb érték a Közép-magyarországi régióban tapasztalható, hisz a kormányzati szervezetek földrajzilag a fővárosban helyezkednek el, a közigazgatás teljesítményének javítása pedig nem képzelhető el a kormányzás módosítása nélkül.

Az EKOP-ot tekintve megállapítható, hogy csak a Közép-magyarországi régió pályázatai kerültek támogatásra. Ez szintén arra vezethető vissza, hogy az ország közszolgáltatásait kiszolgáló szervezetek központjai Budapesten találhatók.

A GOP keretéből csak a hat konvergencia régió részesül, legnagyobb mértékben a Dél-alföldi, Észak-alföldi és a Közép-dunántúli régió. Ezekben a régiókban érzékelhető jelentős K+F aktivitás, az alföldi régiókban a nagy egyetemi központok indukálják, a Közép-dunántúli régió pedig jelentős befektetési célterületet képvisel (8. táblázat).

8. táblázat: A támogatások alakulása régiónként, operatív programként (ezer Ft)

Operatív program	Nyugat-Dunántúl	Közép-Dunántúl	Dél-Dunántúl	Közép-Magyarország	Észak-Magyarország	Észak-Alföld	Dél-Alföld
ÁROP	434 339	644 918	776 054	18 714 248	904 028	989 161	757 450
EKOP	0	0	0	68 857 743	0	0	0
GOP	60 062 997	94 710 297	49 062 335	0	81 849 725	94 272 815	97 943 987
KEOP	123 556 275	91 193 014	77 562 122	136 845 383	104 229 382	272 320 523	244 501 359
KÖZOP	158 340 912	157 498 594	37 047 386	531 783 558	48 377 056	365 200 839	169 817 236
TÁMOP	26 383 810	21 769 025	34 282 070	375 031 214	38 782 255	48 357 818	37 522 895
TIOP	51 319 452	56 620 706	58 389 928	3 482 635	60 574 374	64 681 722	67 344 424
ROP	107 445 460	108 081 811	163 789 080	347 951 569	203 415 015	198 956 450	170 528 206
Összesen	527 543 245	530 518 365	420 908 975	1 482 666 350	538 131 835	1 044 779 328	788 415 558

Forrás: EMIR adatbázis alapján, saját szerkesztés

A KEOP forrásaiból a legnagyobb összegben az Észak-alföldi és a Dél-alföldi régió pályázói nyertek támogatást, a KÖZOP és a TÁMOP pénzügyi eszközeinek legjelentősebb hányada pedig a Közép-magyarországi régióban realizálódott. A TIOP pályázatok összértéke tekintetében egyik régióban sem tapasztalható kiugró érték. Érdekes adat a Közép-magyarországi régióban felhasznált 3,5 milliárd forint támogatás, tekintettel arra, hogy a TIOP forrásai csak a „konvergencia” célkitűzés alá tartozó hat NUTS II régió területére terjednek ki. Ennek oka az Országos Mentőszolgálat (OMSZ) által megvalósított „Mentésirányítási rendszer fejlesztése” elnevezésű beruházás, mely az EMIR rendszerben az OMSZ központjában, a fővárosban történő felhasználásként került regisztrálásra.

A *Regionális Operatív Programok* az adott régió sajátos adottságaira tekintettel határozzák meg a fejlesztési irányokat. A legmagasabb megítélt támogatási összeggel a Közép-magyarországi régió rendelkezik, melynek legfőbb oka, hogy – a régió GOP-ból és TIOP-ból való kizártságára tekintettel - a gazdaságfejlesztési és közszolgáltatás-fejlesztési beruházások is e program keretében valósulnak meg.

A régiók többségében a források legnagyobb hányadát közlekedésfejlesztési projektek megvalósítására fordították, valamint jelentős arányt képviselnek a Környezet és Energia és a Regionális Operatív Programok pénzeszközei is. Ezek együttesen minden régióban az alokált források több mint 65%-át teszik ki.

5. A régiók fejlettsége és forrásallokációs képessége közti összefüggés

A tanulmány során elemzésre került, hogy a régiók fejlettsége és a megítélt támogatási összegek fajlagos értéke között tapasztalható-e összefüggés. A régiók egy főre jutó GDP értéke és az egy főre jutó támogatási adatok korrelációs együtthatóját¹⁷ kiszámítva megállapítható, hogy nem tapasztalható szignifikáns összefüggés a két tényező között. Az alábbi táblázat szemlélteti a vizsgált adatokat a különböző régiókban.

9. táblázat: A régiók fajlagos GDP és fajlagos támogatás értékei

Területegység	Egy főre jutó GDP (eFt/fő)	Egy főre jutó támogatás (Ft/fő)
Nyugat-Dunántúl	2 519	527 881
Közép-Dunántúl	2 319	479 044
Dél-Dunántúl	1 810	434 968
Közép-Magyarország	4 479	516 127
Észak-Magyarország	1 620	430 010
Észak-Alföld	1 690	684 959
Dél-Alföld	1 723	587 392

Forrás: EMIR adatbázis és KSH adatai alapján, saját szerkesztés

Megfigyelhető, hogy a legelmaradottabb Észak-magyarországi régióban a legalacsonyabb az egy lakosra vetített támogatási összeg. Az Észak-alföldi és a Dél-alföldi régió az egy főre jutó GDP értékének megfelelő, magas fajlagos támogatási összeggel rendelkezik; a kiugróan magas GDP értékű, legfejlettebb Közép-magyarországi régió azonban az egy főre jutó támogatás tekintetében megelőz három, nála jelentősen elmaradottabb régiót: a Közép-dunántúli, a Dél-dunántúli és az Észak-magyarországi régiót is.

¹⁷ $r = -0,08$

AZ EREDMÉNYEK ÉRTÉKELÉSE

A nyertes projektek adatainak elemzése során megállapításra került, hogy a megítélt támogatási összegek csupán 45%-a került kifizetésre a vizsgált időszakban. Ez az arány problémát jelenthet a beruházások megvalósításának előrehaladása során, a kifizetések késedelme akár a projektek megghiúsulásához is vezethet.

A megítélt támogatási adatokból megállapítható, hogy a források legnagyobb hányadát a Közlekedés Operatív Programra benyújtott pályázatok nyerték el; s az egy projektre jutó támogatás is ezen program keretében a legmagasabb.

A legtöbb támogatás a Közép-magyarországi régióban került megítélésre, a fajlagos támogatás tekintetében azonban az Észak-alföldi régió áll az első helyen. A legalacsonyabb támogatási összeg az egyik legelmaradottabb térségben, a Dél-dunántúli régióban tapasztalható, mely tényező megakadályozhatja a források legfontosabb céljának, a területi kiegyenlítésnek, az egyenlőtlenségek csökkentésének megvalósulását.

A régiók többségében a források legnagyobb hányadát közlekedésfejlesztési beruházásokra fordították, valamint jelentős arányt képviselnek a Környezet és Energia és a Regionális Operatív Programok pénzeszközei is. Ezek együttesen minden régióban azallokált források több mint 65%-át teszik ki.

A régiók fejlettsége és forrásallokációs képessége közti vizsgálat rávilágított arra, hogy a támogatások nem feltétlenül a leghátrányosabb helyzetű régiókhoz jutnak el: a legelmaradottabb Észak-magyarországi régióban a legalacsonyabb az egy lakosra vetített támogatási összeg.

KÖVETKEZTETÉSEK ÉS AJÁNLÁSOK

Megállapításra került, hogy a rendelkezésre álló 7.000 milliárd forintos keret csupán 26%-a került kifizetésre a vizsgált időszakban, 2012. májusáig. Tekintettel arra, hogy az uniós források felhasználása határidőhöz kötött, a lehívott támogatási összeg alacsony aránya veszélyt jelenthet a források teljeskörű felhasználásának megvalósítására. Az n+2 szabály értelmében 2015-ig lehetőségünk van a támogatási keretek elszámolására, ezért fontos lenne a pályázati rendszer egyszerűsítése, a felhasználás feltételeinek könnyítése, valamint a lebonyolítás gyorsítása.

A tanulmány rávilágít arra, hogy a benyújtott pályázatok alig több mint 50%-a jut el a támogató döntés „elnyeréséig”. Tehát a pályázók oldalán is szükség van fejlődésre: megfelelő projektötletek benyújtásával, magas színvonalú pályázatokkal ez az arány növelhető, így újabb esély nyílhat meg a teljes rendelkezésre álló keret kihasználására.

Az elemzések azt mutatják, hogy a fajlagos támogatási összeg mértéke nem minden esetben követi a régiók fejlettségét, tehát a támogatások nem feltétlenül a leghátrányosabb régiókban realizálódnak. A sikeres pályázatokhoz, a támogató döntéshez szükség van a megfelelő projektigény benyújtására, amelynek feltétele a jól képzett pályázati apparátus megléte.

A projektek legnagyobb része meghatározott saját erő felhasználását igényli, ezért fontos, hogy a hátrányos helyzetű térségekben a pályázati aktivitás növelése érdekében – szükség esetén – kedvező hitellehetőség segítse a pályázókat az önrész biztosításában. Ezzel megnyílik az út a kisebb, kevésbé tőkeerős vállalkozások számára a fejlesztések megvalósítására, mellyel lehetővé válik tevékenységük fejlődése, pozíciójuk megerősödése, ezáltal régiójuk gyarapodása is.

FELHASZNÁLT IRODALOM

- A bruttó hazai termék (GDP) területi megoszlása 2010-ben (2012. május), www.ksh.hu,
URL: <http://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/gdpter/gdpter10.pdf> (letöltés ideje: 2012. május 30.)
- Tanács 1083/2006/EK rendelete (2006. július 11.), www.eur-lex.europa.eu, URL: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:210:0025:0078:HU:PDF>
(letöltés ideje: 2012. május 15.)
- Új Magyarország Fejlesztési Terv (2007), www.nfu.hu, URL: <http://www.nfu.hu/doc/109>
(letöltés ideje: 2012. május 15.)
- www.ksh.hu, URL: http://www.ksh.hu/teruleti_atlasz_megyek (letöltés ideje: 2012. május 15.)